

MODEL ODPOWIEDZI – WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

WYJAŚNIENIA DO MODELU

W zadaniach otwartych odpowiedzi w modelu są odpowiedziami proponowanymi. Uznajemy każdą poprawną merytorycznie odpowiedź. W zadaniach zamkniętych należy bezwzględnie stosować schemat punktowania. Wyjątkiem są te zadania, gdzie przed proponowanymi odpowiedziami znajduje się „np.” – oznacza to bowiem możliwość innego sformułowania odpowiedzi niż proponowana w modelu. Zapisy w nawiasach kwadratowych oznaczają alternatywne odpowiedzi ucznia. W nawiasach okrągłych występują pojęcia i sformułowania niekonieczne w formułowaniu przez ucznia poprawnej odpowiedzi. Wytłuszczone elementy w odpowiedziach są niezbędne do uznania odpowiedzi za prawidłową.

Zadania	Odpowiedź	Schemat punktowania
1.	F, F, P, P, F	2 punkty za wszystkie prawidłowe odpowiedzi, 1 punkt
2.	Uczeń wymienił następujące kierunki kształcenia: medyczne, usługi dla ludności, biznes i administracja oraz wskazał 3 przyczyny ich popularności, np.: wzrasta liczba osób starszych w społeczeństwie, co powoduje większe zapotrzebowanie na zawody medyczne, rozwija się społeczeństwo postindustrialne, gdzie znaczącą rolę odgrywają usługi dla ludności, rozwój gospodarczy oraz dostępne środki zewnętrzne (unijne) pociągają za sobą wzrost zainteresowania kierunkami związanymi z biznesem i administracją	1 punkt za poprawne wskazanie i wyminienie 3 przyczyn popularności kierunków kształcenia Uwaga: Zdający musi wskazać po 1 przyczynie do każdego kierunku kształcenia.
3.	3.1. Rozlewanie się miast (eksuburbanizacja) to proces poszerzania obszarów miejskich o tereny mniej zurbanizowane i obszary wiejskie przylegające do miasta. Uwaga: <i>Dopuszcza się inne sformułowanie odpowiedzi przy zachowaniu poprawności merytorycznej.</i>	1 punkt za poprawną odpowiedź.
	3.2. Np. - niski poziom dzietności w miastach na prawach powiatu - ujemny przyrost naturalny ludności - migracje wewnętrzne ludności do największych aglomeracji miejskich - wyjazdy na emigrację Uwaga: <i>Dopuszcza się inne poprawne merytorycznie odpowiedzi.</i>	1 punkt za 2 przyczyny
4.	4.1. Można wysnuć taki wniosek:	1 punkt za odpowiedź z

	<p>Im wyższy stopień uprzemysłowienia w danym województwie (np. śląskie, łódzkie) tym wyższy odsetek zgonów na choroby nowotworowe.</p> <p>Lub</p> <p>Im niższy poziom uprzemysłowienia w danym województwie (podkarpackie, małopolskie) tym niższy odsetek zgonów na choroby nowotworowe.</p>	poprawnym wskazaniem danych źródłowych.
	<p>4.2. Np.</p> <p>1. Wyższy poziom zachorowań na choroby nowotworowe w społeczeństwie;</p> <p>2. Zbyt późne zgłaszanie się chorych do lekarza;</p> <p>3. Trudności w dostępie do specjalistów.</p> <p>Uwaga: Należy uznać wszystkie poprawne merytorycznie odpowiedzi.</p>	1 punkt za 3 wskazania
5.	<p>1. (W latach 1990-2040) zmniejszy się liczba urodzeń.</p> <p>2. Zmniejszy się liczba osób w wieku produkcyjnym.</p> <p>3. Zwiększy się liczba osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>4. Zwiększy się liczba osób żyjących 80 lat i więcej.</p> <p>Uwaga: Zdający wskazuje 3 spośród podanych tendencji. Każda inaczej sformułowana, lecz poprawna merytorycznie odpowiedź jest poprawna.</p>	1 punkt za 3 tendencje
6.	F, P, F	1 punkt za 3 odpowiedzi
7.	P, P, P, F	2 punkty za 4 odpowiedzi, 1 punkt za 3 odpowiedzi
8.	<p>Tak, istnieje. Im wyższa liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję, tym wyższe poczucie bezpieczeństwa ludzi w miejscu zamieszkania.</p> <p><i>lub</i></p> <p>Tak, istnieje. Im niższa liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję, tym niższe poczucie bezpieczeństwa ludzi w miejscu zamieszkania.</p>	1 punkt
9.	<p>9.1. Mieszkańcy krajów byłego Bloku Wschodniego są bardziej narażeni na zanieczyszczenie pyłami ponieważ, np.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gospodarka [przemysł] w tych państwach opiera się głównie na węglu kamiennym. 2. Ze względu na klimat przez znaczną część roku mieszkańcy ogrzewają domy węglem. 3. Krajów tych nie stać na budowę systemów energetycznych [elektrowni] zastępujących energię uzyskiwaną z węgla energią czystą, np. elektrowni atomowych. 4. Mieszkańcy tych krajów mają niższą świadomość ekologiczną. 5. Społeczeństwa tych państw są uboższe i wielu ludzi nie stać na rezygnację z paliwa stałego [węgla]. <p>Uwaga: Należy uznać każdą poprawną merytorycznie odpowiedź ucznia.</p>	1 punkt
	9.2. F, F, F, P	1 punkt
10.	<p>10.1. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych</p> <p>10.2. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”</p>	2 punkty za 2 poprawne odpowiedzi, 1

							punkt za 1 poprawną odpowiedź
11.	1. zagrożenie pedofilią (w sieci)						1 punkt za poprawną odpowiedź
	2. [dane] wrażliwe						1 punkt za poprawną odpowiedź
12.	1. 2015 r.						1 punkt za poprawną odpowiedź
	2. ordynacja proporcjonalna (proporcjonalna)						1 punkt za poprawną odpowiedź
	3. 5 % dla partii, 8 % dla koalicji wyborczych (koalicyjnych komitetów wyborczych) [w skali kraju]						1 punkt za poprawną odpowiedź
13.	Przedstawiciele Mniejszości Niemieckiej nie obowiązują próg wyborczy w wyborach do Sejmu, zaś przedstawiciele ugrupowania Nowa Prawica (Janusza Korwina-Mikke) obowiązują (5%) próg wyborczy do Sejmu, którego partia nie przekroczyła. Uwaga: Należy uznać każdą odpowiedź, która zawiera porównanie stanu prawnego obu ugrupowań z odwołaniem do pojęcia „próg wyborczy”.						1 punkt za poprawną odpowiedź
14.	Prezydent RP nie mógł ponownie przedłużyć stanu wyjątkowego , ponieważ można to zrobić tylko raz (Art.230 ust. 2 Konstytucji RP), zaś stan wyjątkowy może być wprowadzony na nie dłużej niż 90 dni (Art. 230 ust. 1 Konstytucji RP). Uwaga: Aby uznać odpowiedź za w pełni poprawną uczeń musi podać wytłuszczone elementy. Przy podstawie prawnej wystarczy, że uczeń odwoła się do właściwego artykułu. Dopuszcza się wszystkie poprawnie sformułowane odpowiedzi.						2 punkty za rozstrzygnięcie, 2 elementy uzasadnienia oraz podstawę prawną. 1 punkt za rozstrzygnięcie, 1 element uzasadnienia i podstawę prawną.
15.	Wójt może ponownie ubiegać się o reelekcję, ponieważ limit 2 kadencji na stanowisku obowiązuje od wyborów w 2018r. Uwaga: Każda poprawna merytorycznie odpowiedź jest uznawana.						1 punkt za poprawną odpowiedź
16.	Kasia może startować do Sejmu RP, na radnego (w samorządzie) oraz do Parlamentu Europejskiego.						1 punkt za poprawną odpowiedź
17.		Urząd miasta/gminy	Starostwo powiatowe lub jednostka organizacyjna podlegająca starostwu	Urząd wojewódzki	Urząd marszałkowski		2 punkty za 10 poprawnych odpowiedzi, 1 punkt za 8 poprawnych odpowiedzi

			powiatowemu			
		dowód osobisty, pełnomocnictwo do głosowania w wyborach, akt zgonu	Prawo jazdy, pozwolenie na budowę, zaświadczenie dla bezrobotnych, Rejestracja samochodu	Wydanie paszportu, Wiza na pracę w Polsce	-----	
18.	A, D, E					1 punkt za poprawną odpowiedź
19.	1. Zarząd Powiatu 2. wójt					1 punkt za poprawną odpowiedź
20.	F, P, F, P					1 punkt za poprawną odpowiedź
21.	<p>Procedura niebieskiej karty może ułatwić skazanie przez sąd sprawcy przemocy. (tak)</p> <p>Uzasadnienie, np.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Policja na skutek interwencji gromadzi dokumentację, która może być następnie dowodem w sprawie przeciwko sprawcy przemocy. 2. W procedurę niebieskiej karty zaangażowane są instytucje, m.in. pracownicy pomocy społecznej, pedagodzy, psycholodzy, lekarze, prokuratura, które dokonują diagnozy problemu, obserwacji, a także podejmują stosowne działania, m.in. może to być skierowanie do sądu aktu oskarżenia. <p>Uwaga: Należy uznać każdą poprawną merytorycznie odpowiedź.</p>					1 punkt za rozstrzygnięcie wraz z pełnym uzasadnieniem (2 argumenty)
22.	<p>1. Nie, zgodnie z art. 44 kodeksu postępowania administracyjnego [kpa] jeśli sąsiad Andrzej nie odbierze przesyłki w terminie 14 dni od dnia pierwszego zawiadomienia, wówczas urząd uzna przesyłkę za odebraną.</p> <p>Uwaga: Dopuszcza się odpowiedzi inaczej sformułowane, poprawne merytorycznie. Konieczne jest odwołanie się do podstawy prawnej.</p>					1 punkt za poprawną odpowiedź
	<p>2. Nie, ponieważ na podstawie art. 43 kodeksu postępowania administracyjnego [kpa] listonosz powinien być pozostawić w skrzynce pocztowej lub drzwiach mieszkania pani Karoliny informację o przekazaniu korespondencji sąsiadce – pani Halince.</p> <p>Uwaga: Dopuszcza się odpowiedzi inaczej sformułowane, poprawne merytorycznie. Konieczne jest odwołanie się do podstawy prawnej.</p>					1 punkt za poprawną odpowiedź
	<p>3. Pani Martyna postąpiła niezgodnie z prawem, ponieważ na podstawie art. 42 (§ 3) jeśli nie ma innej możliwości, można doręczyć korespondencję adresatowi w każdym miejscu, w którym się go zastanie, a więc także na plaży.</p> <p>Uwaga: Dopuszcza się odpowiedzi inaczej sformułowane, poprawne merytorycznie. Konieczne jest odwołanie się do podstawy prawnej</p>					1 punkt za poprawną odpowiedź
23.	Materiał 1. Dziennik Ustaw Materiał 2. Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego					2 punkty za 4 odpowiedzi, 1

	Materiał 3. Dziennik Ustaw Materiał 4. Monitor Polski	punkt za 3 odpowiedzi
24.	Prawa i wolności osobiste: prawo do wolności osobistej, prawo do sprawiedliwego sądu, zakaz tortur, prawo do życia, równość wobec prawa, Prawa i wolności polityczne: prawo do udziału w referendum, prawo do zgromadzeń, czynne i bierne prawo wyborcze	2 punkty za wszystkie poprawne odpowiedzi; 1 punkt za 5 odpowiedzi. Uwaga: nie przyznaje się punktów, jeśli uczeń wpisał przykłady nie odnoszące się do I generacji praw człowieka.
25.	Materiał 1: REGON Materiał 2: CEIDG Materiał 3: NIP	2 punkty za 3 odpowiedzi, 1 punkt za 2 odpowiedzi
26.	E, C, B, G, D, A, F	1 punkt za poprawną odpowiedź
27.	1. – materiał źródłowy nr 3; 2. – materiał źródłowy nr 4; 3. – materiał źródłowy nr 2; 4. – materiał źródłowy nr 1.	2 punkty za 4 poprawne odpowiedzi, 1 punkt za 3 poprawne odpowiedzi
28.	1. Białoruś wspiera proprezydencko nastawioną organizację – Związek Polaków na Białorusi, kierowany przez Stanisława Siemaszkę, podczas gdy znaczna część mniejszości polskiej skupiona jest w Związku Polaków, kierowanym przez Andżelikę Borys, który jest opozycyjny do reżimu Łukaszenki. Oba związki pozostają w konflikcie, który jest na rękę władzom Białorusi, które mogą wygrywać działaczy i członków przeciwko sobie, czego przykładem był spór o Dom Polski w Iwieńcu. Uwaga: Należy uznać każdą poprawną merytorycznie odpowiedź.	1 punkt za poprawną odpowiedź
	2. O słabym rozwoju świadomości narodowej na terenie byłych Kresów Wschodnich RP świadczy fakt, że jeszcze w latach 30-tych XX w. ok. 700 tys. mieszkańców tamtych terenów nie umiało określić jednoznacznie języka, którym się posługują, a w ślad za tym własnej narodowości. Dowodzi tego określanie się przez tych ludzi terminem „tutejsi”. Uwaga: Należy uznać każdą poprawną merytorycznie odpowiedź.	1 punkt za poprawną odpowiedź
29.	1. Trójkąt Weimarski	1 punkt za poprawną odpowiedź
	2. Rada Państw Morza Bałtyckiego.	1 punkt za poprawną odpowiedź

30.	<p>Temat 1. System edukacji w Polsce – scharakteryzuj strukturę systemu oświaty w Polsce, wskaż najważniejsze akty prawne, zadania szkoły oraz najważniejsze dokumenty szkolne regulujące funkcjonowanie szkoły.</p> <p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA – POZIOM III – 12 PKT</p> <p>1. Zdający charakteryzuje system edukacji w Polsce:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Szkoła podstawowa – wiąże się z obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki, który jest powszechny. Szkoła podstawowa jest 8-klasowa, naukę w I klasie rozpoczynają dzieci, które w roku rozpoczęcia nauki ukończyły 7 rok życia; b) Szkoła ponadpodstawowa – może mieć charakter ogólnokształcący – liceum ogólnokształcące i przygotowujący do studiów wyższych (głównie na kierunkach teoretycznych) oraz zawodowy. Szkoły zawodowe to technika oraz branżowe szkoły I stopnia. Nauka w liceum ogólnokształcącym trwa 4 lata i kończy się egzaminem maturalnym. Nauka w technikum trwa 5 lat, podczas których uczniowie zdają egzaminy zawodowe, uzyskując uprawnienia do wykonywania danego zawodu i tytuł technika oraz mogą na zakończenie szkoły zdawać egzamin maturalny. Branżowe szkoły I stopnia (dawne zasadnicze szkoły zawodowe) to szkoły uczące zawodu, w porozumieniu z pracodawcami. W czasie nauki, która trwa 3 lata uczeń zdaje egzaminy zawodowe, ale nie ma możliwości zdawania egzaminu maturalnego. (Po ukończeniu szkoły branżowej I stopnia można kontynuować naukę zawodu w szkole branżowej II stopnia, zdobyć tytuł technika, a po ukończeniu szkoły można zdawać egzamin maturalny.) c) Studia wyższe – trwają z reguły 5 lat. Dominuje obecnie system dwustopniowy, tzw. system boloński – studia licencjackie – 3 letnie i studia magisterskie – 2 letnie, po ukończeniu których uzyskuje się odpowiednio stopień licencjata i magistra. (Niektóre kierunki studiów mają charakter wyłącznie jednolity, np. prawo, medycyna – nie obowiązuje tam system boloński). d) ¹Studia doktoranckie - trwają 5 lat i mogą zakończyć się obroną pracy badawczej oraz uzyskaniem stopnia naukowego doktora w danej dyscyplinie. e) ²Szkoły policealne – szkoły, w których można uzyskać uprawnienia do pracy w danym zawodzie. Nauka trwa w nich od 1 do 2 lat. Aby rozpocząć tam naukę niekonieczne jest posiadanie matury. f) ³Kwalifikacyjne kursy zawodowe – kursy umożliwiające szybkie zdobycie kwalifikacji i uprawnień do 	
-----	---	--

¹ Treść może skompensować braki z wcześniejszych punktów na zasadzie wymiany 1 element treści za 1 element obowiązkowy.

² J.w.

³ J.w.

	<p>wykonywania danego zawodu. Z reguły są organizowane przez specjalistyczne placówki – Centra Kształcenia Zawodowego lub Centra Kształcenia Ustawicznego.</p> <p>Uwaga: Uczeń może również wskazać, że poza systemem oświaty ogólnodostępnej istnieją również szkoły specjalne, które są przeznaczone dla osób niepełnosprawnych, np. dla niewidomych. Szkoły te dzielą się na szkoły specjalne podstawowe i szkoły specjalne przysposabiające do pracy. Jeśli uczeń dokona takiej interpretacji można tą odpowiedzią zastąpić brak realizacji któregoś z obligatoryjnych punktów od a do c.</p> <p>2. Zdający wskazuje najważniejsze akty prawne dotyczące systemu edukacji:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – wprowadza obowiązek szkolny i obowiązek nauki do ukończenia 18 roku życia, jednocześnie gwarantując bezpłatną naukę w szkołach publicznych. b) Ustawa o systemie oświaty, ustawa Prawo oświatowe – akty prawne regulujące np. strukturę systemu oświaty, zasady przeprowadzania egzaminów, kwestie rekrutacji [naboru] do szkół i przedszkoli, sposób kontroli nad szkołami; c) Karta Nauczyciela – akt prawny regulujący zasady funkcjonowania nauczycieli jako określonej grupy zawodowej, opisujących np. uprawnienia, obowiązki nauczycieli, zasady awansu (zawodowego) nauczycieli. d) ⁴Ustawa o finansowaniu zadań oświatowych – reguluje sposób finansowania systemu edukacji w Polsce, sposób wydatkowania środków (publicznych) na poszczególne cele oświatowe. <p>3. Zdający charakteryzuje zadania szkoły:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Prowadzenie działalności edukacyjnej, czyli uczenie uczniów treści określonych w przepisach i programach nauczania. Jest to główne zadanie szkoły. Jego celem jest wszechstronny rozwój uczniów – intelektualny, duchowy i fizyczny; b) Prowadzenie działalności wychowawczej – zadanie wspierające rodzinę, z której uczeń wnosi określone wzorce i wartości. Szkoła uczestniczy wspólnie z rodziną w kształtowaniu wartości i postaw, a także charakteru uczniów. Przekazuje wartości bliskie społeczeństwu i uniwersalne z punktu widzenia etyki i moralności, przygotowując uczniów do życia w społeczeństwie. c) Prowadzenie działalności opiekuńczej – to zadanie szczególnie istotne w młodszych klasach szkoły podstawowej, gdzie szkoła dopełnia rolę rodziny, a także wspomaga rodziców w wykonywaniu ich obowiązków opiekuńczych, np. po lekcjach dzieci mogą skorzystać ze świetlicy. d) Prowadzenie działalności profilaktycznej – szkoła jako instytucja ma za zadanie rozpoznanie środowiska uczniów, ich potrzeb w zakresie edukacji i wychowania, wspomagać w rozwiązywaniu sytuacji trudnych zarówno na gruncie 	
--	---	--

⁴ Treść może skompensować braki z wcześniejszych punktów na zasadzie wymiany 1 element treści za 1 element obowiązkowy.

	<p>szkolnym, jak i w rodzinie, zwłaszcza tam gdzie pojawiają się problemy, np. przemoc, alkoholizm. Szkoła posiada odpowiednio wykształconych specjalistów do wykonywania tego zadania – pedagogów szkolnych. (Pracę szkoły na tym polu oraz na polu wychowawczym wspierają specjalistyczne placówki oświatowe – poradnie psychologiczno-pedagogiczne).</p> <p>Uwaga: Uczeń może opisać zadania szkoły na zasadzie konkretnych przykładów, np. szkoła przekazuje wiedzę, uczy planować i organizować proces uczenia się, szkoła uczy patriotyzmu, przygotowuje do wyrażania własnych poglądów. Każdą odpowiedź opartą na przykładzie należy uznać za poprawną i realizującą dane wymaganie, któremu odpowiada.</p> <p>4. Zdający charakteryzuje najważniejsze dokumenty szkolne:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Statut szkoły – to podstawowy dokument, który określa organizację szkoły, m.in. organy szkoły, prawa i obowiązki uczniów, zakres zadań nauczycieli, zasady oceniania (wewnątrzszkolny system oceniania). b) Program wychowawczo-profilaktyczny (program profilaktyczny/program wychowawczy) – dokument opisujący zadania szkoły na polu opieki i wychowania oraz profilaktyki zjawisk niebezpiecznych, np. narkomanii, przemocy, itp. oraz działania jakie szkoła podejmie, aby te zadania zrealizować; c) Szkolny zestaw programów, szkolny zestaw podręczników – dokumenty opisujące z jakich programów nauczania korzystają nauczyciele i jakie podręczniki mają posiadać uczniowie; d) ⁵Regulaminy, m.in. Rady Pedagogicznej, Rady Rodziców, Samorządu Uczniowskiego, Ucznia – wewnętrzne regulacje opisujące sposób działania i podejmowania decyzji przez organy szkoły i/lub zasady funkcjonowania określonych podmiotów w szkole. 	
	<p>Temat 2. Stany nadzwyczajne w RP – porównaj przyczyny ich wprowadzenia, kompetencje organów państwa oraz obszar i czas ich obowiązywania.</p> <p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA – POZIOM III – 12 PKT</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zdający porównuje przyczyny wprowadzenia stanów nadzwyczajnych w RP: <ol style="list-style-type: none"> a) stan wojenny – wprowadzany w sytuacji zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, [ryzyka zbrojnej napaści na terytorium RP] lub zobowiązań wynikających z zawartych sojuszy lub członkostwa w zbiorowych systemach obronnych [NATO], wynikających z umowy międzynarodowej ; b) stan wyjątkowy jest wprowadzany, gdy zagrożony jest konstytucyjny ustrój państwa, bezpieczeństwo obywateli oraz porządek publiczny 	

⁵ Treść może skompensować braki z wcześniejszych punktów na zasadzie wymiany 1 element treści za 1 element obowiązkowy

	<p>c) stan klęski żywiołowej ma z kolei na celu zapobieganie skutkom katastrof naturalnych i ich usunięcie oraz zapobieganie i usuwanie skutków awarii, które wystąpiły na skutek klęski żywiołowej (np. powodzie, pożary, huragany, tajfuny, śnieżyce)</p> <p>2. Zdający wskazuje kompetencje władzy wykonawczej w zakresie stanów nadzwyczajnych:</p> <p>a) W przypadku stanu wojennego i stanu wyjątkowego wniosek składa Rada Ministrów, a w przypadku stanu klęski żywiołowej Rada Ministrów wprowadza ten stan w drodze rozporządzenia;</p> <p>b) Prezydent RP wydaje rozporządzenie w sprawie wprowadzenia zarówno stanu wojennego, jak i stanu wyjątkowego</p> <p>3. Zdający określa kompetencje władzy ustawodawczej w zakresie stanów nadzwyczajnych:</p> <p>a) W przypadku stanu wojennego i stanu wyjątkowego Sejm może uchylić rozporządzenie Prezydenta RP bezwzględną większością głosów przy min. połowie ustawowej liczby posłów</p> <p>b) Sejm może przedłużyć stan wyjątkowy maksymalnie na 60 dni;</p> <p>c) Sejm może przedłużyć stan klęski żywiołowej</p> <p>4. Zdający porównał różnice w czasie trwania oraz obszarze objętym stanami nadzwyczajnymi:</p> <p>a) Stan wojenny obowiązuje przez czas nieoznaczony (do czasu zaprzestania czynnika, determinującego jego wprowadzenie), na całości lub części terytorium RP (państwa);</p> <p>b) Stan wyjątkowy nie może trwać dłużej niż 90 dni, z tym że Prezydent RP może go wprowadzić na 30 dni, zaś Sejm może wyrazić jednokrotną zgodę na przedłużenie stanu wyjątkowego o 60 dni, obowiązuje na części lub całości terytorium RP (państwa) podobnie jak stan wojenny;</p> <p>c) Stan klęski żywiołowej zostaje wprowadzony na 30 dni, z możliwością przedłużenia za zgodą Sejmu, podobnie do stanów wojennego i wyjątkowego może obowiązywać na części lub całości terytorium RP (państwa).</p>	
	<p>Temat 3. Czy rok 1989 jest datą przełomową w historii Europy? Przedstaw i uzasadnij swoje stanowisko.</p> <p>WARTOŚĆ MERYTORYCZNA – POZIOM III – 12 PKT</p> <p>1. Zdający przedstawia swoje stanowisko ws Jesieni Ludów w Europie i uzasadnia je:</p> <p>a) Definiuje pojęcie „Jesień Ludów” – wydarzenia w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, które rozpoczęły się w 1989r. i doprowadziły do załamania się systemu socjalistycznego, rozpadu tzw. bloku wschodniego i ZSRR;</p> <p>b) Wymienia przyczyny Jesieni Ludów: - powolna liberalizacja systemu socjalistycznego od 1956r., a zwłaszcza <i>pierestrojka</i> i <i>głasność</i> wprowadzone w połowie lat 80-tych XX wieku przez Michaiła Gorbaczowa w ZSRR,</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - niewydolność <i>gospodarki centralnie planowanej</i> w krajach socjalistycznych i rosnące niezadowolenie społeczeństw ze złych warunków życia; - kształtowanie się opozycji demokratycznej w krajach bloku wschodniego, zwłaszcza powstanie w 1980 r. związku zawodowego „Solidarność”; - (odejście ZSRR od stosowania tzw. „doktryny Breżniewa”, zakładającej ingerencję w wewnętrzne sprawy państw Układu Warszawskiego)⁶ <p>2. Zdający przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z Jesienią Ludów i systematyzuje je:</p> <p>a) zauważa, że w większości krajów bloku wschodniego doszło do porozumienia elit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - po fali strajków w 1988 r. „okrągły stół” w Polsce obradował od lutego do kwietnia 1989 r. (6 II – 5 IV 1989 r.) i doprowadził do powołania w sierpniu 1989r. (24 VIII 1989 r.) pierwszego w krajach bloku wschodniego rządu Tadeusza Mazowieckiego; - na Węgrzech w 1988 r. w Węgierskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej odsunięto przywódcę Janosa Kádara, a wiosną 1989 r. pojawiły się partie opozycyjne (Węgierskie Forum Demokratyczne, Związek Wolnych Demokratów, Związek Młodych Demokratów, Niezależna Partia Drobnych Rolników). Partie opozycyjne porozumiały się przy „okrągłym stole, który trwał od czerwca do września 1989 r. (od 13 VI do 18 IX 1989 r.); - „aksamitna rewolucja” w Czechosłowacji – wydarzenia zapoczątkowane w listopadzie 1989 r. (17 XI 1989 r.) , władzę przejęły w sposób pokojowy środowiska opozycyjne skupione wokół Karty 77; - rządzący Bułgarii, Czechosłowacji i NRD oddali władzę po naciskach społecznych ustępując ze stanowiska, a następnie w formacie podobnym do polskiego okrągłego stołu pod koniec 1989 r. i na początku 1990 r. w Czechosłowacji, NRD, Bułgarii doszło do rozmów partii komunistycznych z opozycją i dokonano demontażu struktur państwa komunistycznego. W NRD nastroje opadły dopiero po upadku muru berlińskiego w listopadzie 1989 r. (9 XI 1989 r.), co stanowiło symbol otwarcia na Zachód całego bloku wschodniego; <p>b) w Rumunii doszło w grudniu 1989 r. (16 XII 1989 r.) do rewolucji, którą zapoczątkowały protesty społeczne mniejszości węgierskiej w Timisoarze, które przekształciły się w powstanie zbrojne. Powstańców poparła część działaczy partii komunistycznej, ale dyktator (Nikolae)Ceausescu użył siły do tłumienia zamieszek. Po kilku dniach walk powstańcy zwyciężyli i dyktator został wyrokiem sądu wojskowego skazany na karę śmierci i stracony (25 XII 1989 r.), w Rumunii odbył się okrągły stół, w wyniku którego elity pozycyjne porozumiały się z komunistami i wiosną 1990r. do władzy doszedł kandydat postkomunistów (Ion Iliescu)</p> <p>c) Jugosławia przeżywała kryzys wewnętrzny od śmierci Josipa Broz-Tito w 1980r. W 1989 r. serbska większość w parlamencie Jugosławii zniosła autonomię Węgrów w Wojwodinie i Albańczyków w Kosowie, w 1990 r. odbyły się demokratyczne wybory do parlamentów Słowenii i Chorwacji, które w 1991 r. ogłosiły niepodległość. Na przestrzeni</p>	<p>niezwiązanych z tematem)</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</p> <p>Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
--	---	--

⁶ Treść może skompensować brak któregoś z czynników wymienionych w punkcie b.

	<p>1991 i początku 1992r. Jugosławia rozpadła się, co doprowadziło do wojny w Bośni oraz konfliktu między Serbią a Chorwacją</p> <p>3. Zdający przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z rozpadem ZSRR:</p> <p>a) Jako pierwsza niepodległość ogłosiła Litwa w marcu 1990 r. ZSRR nie uznał tego faktu i w styczniu 1991 r. doszło do interwencji zbrojnej w Wilnie. (ZSRR jednak słab i we wrześniu 1991r. uznał niepodległość Litwy.)</p> <p>b) W marcu 1991 r. (17 III 1991 r.) odbyło się referendum ws utrzymania istnienia ZSRR i jego nowej organizacji – jako federacji suwerennych republik. Kilka republik nie wzięła udziału w referendum (6), a reszta opowiedziała się za proponowanym formatem utrzymania ZSRR;</p> <p>c) w czerwcu na prezydenta Rosji (Republiki Rosji) w wyborach demokratycznych został wybrany Borys Jelcyn, który był postrzegany jako demokratą;</p> <p>d) 18/19 sierpnia 1991 r. doszło do tzw. moskiewskiego puczu (puczu Janajewa), w związku z planami podpisania w dniu 20 sierpnia nowego układu związkowego, pucz załamał się już następnego dnia po przejściu części oddziałów wojskowych na stronę Jelcyna; podczas puczu Łotwa i Estonia proklamowały niepodległość, a wkrótce podobnie postąpiły Ukraina i Białoruś;</p> <p>e) Jelcyn umacniał swoją pozycję, a pozycja Gorbaczowa jako prezydenta ZSRR słabła, co doprowadziło pod koniec sierpnia do delegalizacji partii komunistycznej w Rosji, a w konsekwencji do rozpadu ZSRR w grudniu 1991 r.</p> <p>4. Zdający przedstawia skutki Jesieni Ludów i jej znaczenie:</p> <p>a) w państwa byłego bloku wschodniego (w byłych demoludach) został wprowadzony pluralizm polityczny oraz zasady demokracji parlamentarnej;</p> <p>b) przeprowadzono wolne wybory parlamentarne, które najczęściej wygrywała opozycja demokratyczna;</p> <p>c) uchwalano konstytucje, które wprowadzały demokratyczny ustrój państwa;</p> <p>d) rozpoczęła się transformacja gospodarcza i społeczno-ustrojowa Europy Środkowo-Wschodniej;</p> <p>e) na miejscu ZSRR powstała Wspólnota Niepodległych Państw, która została zainicjowana przez Rosję, Ukrainę i Białoruś i do której przystąpiły głównie dawne republiki azjatyckie. Nie było to jednak proste odtworzenie ZSRR pod inną nazwą;</p> <p>f) w Rosji zapoczątkowały się reformy demokratyczne, ale wkrótce pojawiła się ogromna korupcja, a po przekazaniu władzy przez Jelcyna Władimirowi Putinowi na przełomie 1999/2000 Rosja zaczęła zmierzać w kierunku autorytarnym i nastąpił powrót do polityki odzyskiwania stref wpływów po ZSRR;</p> <p>g) (w byłych azjatyckich republikach radzieckich do władzy doszli autokraci, którzy zaczęli rządzić na wzór lokalnych despotów).</p> <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.</p>	
--	---	--

	<p>WARTOŚĆ MERYTORYCZNA – POZIOM II – 8 PKT</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w pełni scharakteryzował 3 istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1 – 4 wskazanych dla poziomu III) <p>Lub</p> <ul style="list-style-type: none"> - w pełni scharakteryzował 2 istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował 2 istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1-4 wskazanych dla poziomu III) <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu, wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił 2 błędy merytoryczne</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem)</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany</p>
	<p>WARTOŚĆ MERYTORYCZNA - POZIOM I –4 PKT</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1-4 wskazanych dla poziomu III) <p>Lub</p> <ul style="list-style-type: none"> - częściowo scharakteryzował 3 istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1-4 wskazanych dla poziomu III) <p>5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił 3 lub 4 błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem)</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował</p>

		wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny
		<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej 5 błędów merytorycznych</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.</p>
	<p>0 PKT Zdający nie zrozumiał tematu – nie spełnił wymagań dla poziomu I. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 pkt, nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.